

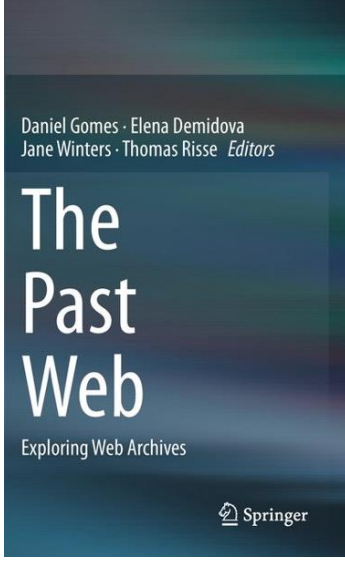
Kitap İncelemesi

ARŞİV DÜNYASI

Cilt: 9 - Sayı: 1
2022/Yaz

THE PAST WEB: EXPLORING WEB ARCHIVES

Gomes, D., Demidova, E., Winters, J. ve Risse, T. (Eds.) (2021). *The Past Web: Exploring Web Archives*. Cham[İsviçre]: Springer.

Ülkemizde web arşivleri ile bu arşivler hakkında yapılan çalışmalar için biraz geri planda kalmış denilebilmektedir. Bunun yanına yine ülkemizdeki literatür incelendiğinde bilgi bilimi, kütüphanecilik, arşivcilik, bilgi ve belge yönetimi gibi alanlarda da web arşivleri ile ilgili çalışmaların ne yazık ki yok denecek kadar az olduğu görülmektedir. Oysa web arşivleri ve web arşivleme ile ilgili çalışmalar, geçmişin dijital ve web bilgilerinin geleceğe aktarılması hususunda büyük önem arz etmektedir. Bu sebeple bu da web arşivleme ile ilgili ülkemiz dışındaki literatürün takip edilmesini, arşivcilik, bilgi ve belge yönetimi gibi alanlar için bu literatürün tanıtılmasını gerekli kılmaktadır.

Web’de üretilen bilgiler çok çabuk bir biçimde değişmektedir. Web’in son derece hızlı bir biçimde değişmesi, bu ortamda yayınlanan bilginin kalıcılığının da son derece az olmasına neden olduğundan buradaki bilginin korunması konusunda özellikle web arşivleme ile ilgili fazla sayıda çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmalardan biri olarak Daniel Gomes, Elena Demidova, Jane Winters ve Thomas Risse’nin editörlüğünde hazırlanan “The Past Web: Exploring Web Archives” başlıklı kitap da web arşivleme literatüründe önemli boşluğu dolduran bir eser olarak göze çarpmaktadır. 22 çalışmanın yer aldığı kitap, 6 bölüm olarak hazırlanmıştır. Kitabın “The Era of Information Abundance and Memory Scarcity” başlıklı ilk bölümünde hem web kaynaklarının geçiciliğine dayanan web efemera kavramına ve bu kavramla ilgili sorunlara değinilirken hem de web arşivlemenin tarihçesi aktarılmaktadır.

“Collecting Before It Vanishes” başlıklı ikinci bölümde; web içeriğini arşivlemek ve içeriklerin korunması sağlamak için girişilen faaliyetlerden ve farklı stratejilerden bahsedilmektedir. Bu bölümdeki iki ayrı çalışmanın ilkinde Paul Koerbin, “National Web Archiving in Australia: Representing the Comprehensive” başlıklı çalışmada Avustralya’daki ulusal web arşivleme, Ivy Huey Shin Lee ve Shereen Tay, “Web Archiving in Singapore: The Realities of National Web Archiving” başlıklı bir diğer çalışmada da Singapur’daki ulusal web arşivleme çabalarını açıklamaktadır. Bu bölümde Zeynep Pehlivan, Jérôme Thièvre, Thomas Drugeon tarafından hazırlanan “Archiving Social Media: The Case of Twitter” adlı çalışma da özellikle ilgi çekicidir. Web arşivlemenin bir alt alanı olan sosyal medyanın arşivlenmesine dikkati çeken çalışmada, sosyal medya arşivleme yöntemlerinin yanında örnek olay incelemesi metoduyla Fransa Ulusal Görsel İşitsel Enstitüsünde (Institut National de l’audiovisuel - INA) Twitter içeriklerinin nasıl arşivlendiği dile getirilmektedir.

Geliş Tarihi/Received: 22.03.2022

Kabul Tarihi/Accepted: 04.06.2022

“Access Methods to Analyse the Past Web” başlıklı üçüncü bölümde; web arşivlerine erişim yöntemleri ile bunların zorluklarının anlatıldığı çalışmalar bulunmaktadır. Web arşivlerinin taşıdığı değer, bulunması istenen bilgilerin kolay bir şekilde aranıp bunlara erişilmesine bağlı olduğundan arşivlenen içeriği keşfetme ve kullanma imkânı olmadan web arşivlerinin herhangi bir işlevi olmamaktadır. “Full-Text and URL Search Over Web Archives” başlıklı çalışmada Miguel Costa da bu konu üzerine eğilmekte, Tam Metin (Full-Text) ve URL (Uniform Resource Locator - Tekbiçim Kaynak Tanımlayıcı) arama biçimlerinin web arşivlerindeki en iyi ve en uygun bilgi bulma biçimleri olduğunu savunmaktadır. Helge Holzmann ve Wolfgang Nejdl “A Holistic View on Web Archives” adlı çalışmada, web arşivlerinin taşıdığı zorlukları aşabilmek için kullanıcı merkezli, veri merkezli ve grafik merkezli olmak üzere üç yöntem belirlemektedir. Shawn M. Jones vd. tarafından hazırlanan “Interoperability for Accessing Versions of Web Resources with the Memento Protocol” başlıklı bölümdeki bir diğer çalışmada Memento protokolü ile Memento protokolünün nasıl çalıştığı yanında bu protokolden yararlanan çeşitli araçlar ve hizmetler de açıklanmaktadır. Zeynep Pehlivan ise “Linking Twitter Archives with Television Archives” başlıklı çalışmada bir önceki bölümde olduğu gibi bu bölümde de sosyal medyanın arşivlenmesine odaklanmış bu sebeple Twitter arşivlerini televizyon arşivleriyle bir araya getirmeye çalışmıştır. INA tarafından bu amaçla, arşivlenmiş Twitter içeriklerini ve televizyon arşivlerinin aranmasını, bunlara eşzamanlı ve kolay bir biçimde erişilmesini sağlayan bir araç (arayüz) geliştirildiği çalışmada detaylı olarak aktarılmaktadır.

Kitabın “Researching the Past Web” başlıklı dördüncü bölümünde, web arşivlerinin araştırmalarda kullanımı ile bu kullanımlardan kaynaklı çeşitli uygulama örneklerinin gösterilmesine odaklanılmaktadır. Bu bölümdeki “Quantitative Approaches to the Danish Web Archive” başlıklı çalışmada Janne Nielsen, web arşivlemenin tarihsel gelişimini analiz etmeye yönelik çeşitli nicel yaklaşımları Danimarka Ulusal Web Arşivi (Netarkivet) üzerinden örnek olay incelemesi yöntemiyle açıklamaktadır. Anat Ben-David, “Critical Web Archive Research” başlıklı çalışmada Yugoslavya, Kuzey Kore, Kosova ve Gazze gibi ülke ve şehirler üzerinden vaka çalışması olarak eleştirel bir web arşiv araştırmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. “Exploring Online Diasporas: London’s French and Latin American Communities in the UK Web Archive” başlıklı bir başka çalışmada ise Saskia Huc-Hepher ve Naomi Wells, Birleşik Krallık Web Arşivi’nde iki ayrı koleksiyonda bulunan Londra’daki Fransız ve Latin Amerika toplulukları hakkında arşivlenmiş çok kültürlü ve çok dilli web içeriklerini analiz etmekte ve bu türden içeriklerin önemine değinmektedir. Bu bölümde son olarak Anne Helmond ve Fernando van der Vlist, “Platform and App Histories: Assessing Source Availability in Web Archives and App Repositories” başlıklı çalışmada geleneksel web arşivleme yöntemleriyle arşivlenmeleri çeşitli zorluklar taşıyan Facebook, Instagram gibi sosyal medya platformları ve bazı mobil uygulamaların, gelecekteki tarihsel araştırmalar için korunması gerekliliğini vurgulamaktadır.

“Web Archives as Infrastructures to Develop Innovative Services” başlıklı beşinci bölümde; temel araştırma aracı/kaynağı olarak web arşivlerinin kullanımına odaklanılmakta, web arşivlerinin araştırma amaçları için ne şekilde kullanılabileceği ve bunların taşıdığı zorluklar açıklanmaktadır. Bu konu, bölümdeki ilk çalışma olan ve Niels Brügger tarafından hazırlanan “The Need for Research Infrastructures for the Study of Web Archives” başlıklı çalışmada da Danimarka Ulusal Web Arşivi (Netarkivet) örneği ile vurgulanmaktadır. Yine bölümdeki “Big Data Science Over the Past Web” başlıklı bir başka çalışmada da web arşivlerinin araştırma amaçlı kullanımı büyük veri bilimi üzerinden Miguel Costa ve Julien Masanès tarafından değerlendirilmektedir. Ricardo Campos vd. tarafından hazırlanan bu

bölümdeki bir diğer önemli çalışma da “Automatic Generation of Timelines for Past-Web Events” başlığını taşımaktadır. Çalışmada, web arşivlerinin altyapı olarak nasıl kullanılabileceğini göstermek ve belirli bir konudaki geçmiş web etkinliklerinin otomatik zaman çizelgesini oluşturmak için Portekiz Web Arşivi (Arquivo.pt)’nin üzerine inşa edilmiş bir haber özetleme sistemi olan “Bana Hikâyeler Anlat (Tell me Stories) (<http://archive.tellmestories.pt>)” adlı örnek bir araç geliştirilerek bu araç üzerinden bir web zaman çizelgesi oluşturma adımları açıklanmaktadır.

Kitaptaki bilgilerin özetlendiği ve web arşivleme konusuna genel bir bakış açısının sunulduğu Julien Masanès, Daniela Major ve Daniel Gomes tarafından hazırlanan “A Look into the Future” başlıklı altıncı ve son bölümde web’in ve web arşivlerinin geçirdiği değişim sürecine değinilmektedir. Bölümde ayrıca web arşivlerinin ve web arşivleme faaliyetlerinin gelecekte beklediği zorlukların altı çizilmekte, bu zorlukları aşmak için çeşitli öneriler de sunulmaktadır.

Sonuç olarak *The Past Web: Exploring Web Archives* adlı kitap, web arşivleme alanında son yıllarda çıkan önemli kaynaklardan biridir. Bu kitap, web arşivleri konusunda son zamanlarda yapılan akademik çalışmaları bir araya toplamış ve örnek olaylar vasıtasıyla web arşivcilerinin ve araştırmacıların web arşivlerinden nasıl yararlanabileceği ve bunlara nasıl erişebileceği hususunda farklı bilgiler sunmuştur.

Aykut KAYA

Bursa Uludağ Üniversitesi

Prof. Dr. Fuat Sezgin Merkez Kütüphanesi

aykutkaya@uludag.edu.tr

 <https://orcid.org/0000-0001-6477-5655>